

znakoma *po* + *od* (nad črto) bolje pisati z znakoma *p* + *so*. Kar se tiče znaka za „samo“, ugajal nam je bolje samoznak *w* prvi izdaji. Za končnici *ski* in *iki* rabi pisatelj skupen znak (*s* z navpično črtico). Ali bi ne kazalo pisati dveh različnih znakov? Za *ski* ostani *si* = *s(k)i*, za *iki* pa analogno *ii* = *i(k)i*; takisto rabi pisatelj za *stvo* znak *so* = *s(tv)o*, jednako pišimo torej za *itvo* znak *šo* = *i(tv)o* ali pa *itv*. Sicer pa moramo iz nova poudarjati, da je knjiga sestavljena izborno in točno v vsakem oziru. Gospodu prof. Bezenšku smo iskreno hvaležni za njegov trud in željno pričakujemo njega debatnega pisma, katero bodo slovenski stenografi vzprejeli takisto veselo kakor „Stenografijo“. Polivaliti nam je končno lepi in razločni tisek bodisi v tekstu bodisi v stenogramih. Upati je, da šolsko oblastvo skoro odobri zaslužno delo prof. Bezenška, in takó se utegne slovenska stenografija gojiti vse širše in intenzivneje nego doslej!

H. Pfeifer.

»Slovenski Narod« je praznoval dné 1. malega travna petindvajsetletnico svojega izhajanja. Uredništvo je ta dan priredilo posebno slavnostno številko, ki je prinesla na prvi strani izvrstno izvedene slike pokojnih urednikov: Antona Tomšiča, Josipa Jurčiča in Ivana Železnikarja, potem pa obilico primernih člankov, katere so spisali odlični so-trudniki. »Slovenski Narod« je prejel mnogo častitek iz domačih krajev in iz tujine, sosebno s Hrvaškega. Mi s svojega stališča se iskreno veselimo petindvajsetletnice našega dnevnika, zakaj »Slovenski Narod« se je v vsi dóbi svojega izhajanja pozorno oziral na slovensko književnost in si pridobil zánjo izrednih zaslug, priobčuj v »Listku« izvirne proizvode naših najboljših pisateljev in prevode iz tujih, osobito slovanskih, književnostij. Prepričani smemo biti, da bode tudi dalje takisto vztrajno in odločno deloval za našo književnost in našo prosveto!

Pomladni glasi. Posvečeni slovenski mladini. III. Uredil *Alojzij Stroj*. Založili sotrudniki v Ljubljani. Tiskala Katoliška Tiskarna. 1893. 110. str. — Knjižica je okrašena s podobo Leona XIII., obseza pa štiri pesmi in pet drugih sestavkov. Jezik vse zbirke je čist in pravilen, vsebina pa semtertja zaostaja za óno v prejšnjih dveh letnikih. Najboljša spisa sta životopis Leona XIII. (dasi je marsikaj v njem otrokom težko umevnega) in povest »Zaklad v hruški«. »Pomladni glasi« so letos nekoliko večji nego lani; cena pa jim je tista; mehko vezan izvod stane namreč 20 kr., trdo vezan 30 kr., po pošti 5 kr. več in se dobiva v Katoliški bukvarni. Pismena naročila vzprejema tudi g. A. Stroj v ljubljanskem semenišči. Knjižica je navzlic posamičnim nedostatom prikladno darilo za našo mladino.

Koncert »Glasbene Matice«¹⁾ *Anton Dvořák* je jedba onih redkih in veličastnih prikaznij, ko se umetnik, od prirode razkošno nadarjen, toda nepoznan in od materijalne bede tlačén, po silnem naporu in železni vztrajnosti ob svojih močeh brez vsake druge podpore vzpné iz popolne nepoznanosti do svetovne slave.

Porodil se je dné 8. septembra leta 1841. v Nelahozevsi pri Kralupu na Češkem kot sin neimovitega krčmarja in mesarja. Za ljudske šole se je učil pri domačem učitelji Josipu Spitzu petja in vijoline in se kmalu toliko izvežbal, da je o raznih svečanostih,

¹⁾ Namerjali smo že v denašnji številki priobčiti celotno poročilo o poslednjič izvedenem delu Dvořákovem „Stabat Mater“, in sicer najprej za uvod životopis Dvořákov, kakor ga je na programu objavil tajnik pevskega zboru, g. prof. A. Štritof, potem pa oceno dela samega. Toda ker nam je poročilo preveč naraslo, odložili smo oceno in priobčujemo daues samó rečeni životopis, uverjeni, da bode z njim tembolj ustrezno našim čitateljem, ker je sestavljen po najboljših virih in doslej sploh jedini slovenski životopis slavnega skladatelja.

Ured.

plesih in tudi v cerkvi pomagal peti in gosti. Leta 1853. ga pošlje oče k strijcu v vasico Zlonic, da bi dovršil tretji razred ljudske šole. Tam se deček uči zajedno pri organistu A. Liehmannu tudi klavirja, orgelj in nekaj teorije. Ko je leta 1855 v Češkem Kamnici pri organistu Hanckejí nadaljeval svojo glasbeno izobrazbo in se zajedno priučil nemščini, pozove ga oče čez leto dnij domov v Zlonic, kamor se je rodbina preselila, in odloči sina, da se izuči mesarstva. Ali 15letnemu Dvořáku se je bila godba že preveč priljubila, da bi bil mogel biti zadovoljen s takim poklicem. Goreče je želel priti v zlato Prago in se tam vsaj toliko izobraziti, da bi bil kje za organista. Po dolgem obotavljanji privoli oče v to, in oktobra meseca leta 1867. se napoti 16letni Dvořák v staroslavno Prago, gnan od neukročenega kopernenja po višji glasbeni izobrazbi. V Pragi stopi najprej v takrat slavno Pitzschevo privatno orgljarsko šolo in se tri leta uči kar najmarljiveje. Ker pa mali denarni prispevki, katere mu je oče iz početka mesečno pošiljal, kmalu usahnejo, skrbeti je moral Dvořák sam za vsakdanji živež in — trpel je mnogo bede. Pri neki zasebni godbi je igral na vijolo po raznih praških gostilnah. Ko se je leta 1862. otvorilo češko začasno gledališče, oskrbovala je ta kapela gledališko godbo. Ko je bilo pa mlademu gledališču možno ustanoviti svoj orkester, bil je Dvořák z najboljšimi svojimi tovariši član tega orkestra in je vztrajal na tem mestu do leta 1873. Takrat je namreč prevzel posel organistovski v Albertinski cerkvi v Pragi. Ali dohodki niso bili prej ne slej veliki, in služiti si je moral kruh s privatnim poučevanjem, sôsebuo ker si je bil prav takrat izbral srčno ljubljeno zakonsko družico. Navzlic vsemu napornemu delu pa je vendar od orgljarske šole sêem ves svoj piêlo odmerjeni prosti čas uporabljaj v to, da je proučeval razna dela klasiških mojstrov in se sam poskušal v kompoziciji. Ali to mu ni bilo tako lahko; nedostajalo mu je tako rekoč vsega: klavirja ni imel niti svojega niti izposojenega in tudi za nakup najpotrebnejših knjig in muzikalij ni imel potrebnega denarja. Le nekaj prijateljev je našel — med njimi Bendla, ki je pozneje tako zaslu — in z njih pomočjo je vsaj nekoliko zmagoval stavljenе zapreke: klavir je igral na njih domih, knjige in muzikalije pa si je od njih izposojeval. In komponiral je v tej prvi dobi svojega delovanja cele skladanice partitur, toda le — za svojo miznico; da bi kdaj slišal svoje skladbe, ali da bi se mu celo natisnile in nagradile — te nade ni imel; komponiral je le, da bi utešil delaželjnega duha. Mnogo izmed tega je pozneje izdal, mnogo pa tudi — sežgal. Šele imenovanega leta 1873. je prvič javno nastopil z veliko domorodno „himno“ na Hálekovo pesem: „Dediči Bele gore“. Vzprejela se je z neopisnim oduševljenjem, in Dvořáku se je bilo odslej večkrat moči pokazati javnosti. Že prihodnjega leta 1874. se je proizvajala prva njegova opera: „Kralj in ogljar“. Prvotna opera tega imena se ni mogla izvesti, ker so se pri izkušnjah pokazale nepremagljive težkoče. Skladatelj je napravil nato v treh mesecih na isti libreto do cela novo godbo, in opera je slavno uspela.

Ali Dvořák je bil še vedno komaj najožjim rojakom nekoliko poznan. Sedaj se dogodi leta 1875. znamenit preobrat. Ministerstvo za uk in bogočastje mu podeli znatno državno ustanovo na več let in mu tako omogoči, da se posveti zgolj kompoziciji. A ne samo to; skladbe, pridejane prošnji za ustanovo, prišle so v roke slavnemu muziku Brahmsu in imenitnima kritikoma Ehlertu in Hanslicku. Ti so spoznali izredno nadarjenost skladateljevo, opozorili javnost na nadebudni talent, in Dvořáku je bilo pomagano za vselej. Zakaj več pri njem ni trebalo, nego da je muzikališki svet zvedel o njegovi eksistenciji: za vse drugo je skrbel njega veliki genij, skrbela pomladnočila tvornost njegova. Že leta 1877. ga pozove Simrock, naj spiše za njegovo založništvo ciklus „slovanskih plesov“. Dvořák veselo vzprejme ponudbo, in tako je nastal leta 1878. umotvor, ki je po bliskovo raznesel mojstrovo ime po vsem muzikališkem svetu. Sedaj

jo bilo možno objavljati tudi starejše skladbe. Rešen materialnih skrbij, posvetil se je Dvořák popolnoma kompoziciji, in ker ga je povelečevala zavest, da sedaj ne piše več za svojo miznico, ampak za milijone glasboljubnih ljudi, izsipal je njegov genij, ujačen v delu, s čudovito plodnostjo vedno novih in novih zakladov pred strmeči svet: hkrati se je zaznalo po vsem svetu, da je Dvořák skladatelj prav po božji milosti.

O nadaljnjem življenju je le malo povedati. Da je bil pozvan profesorjem na praškem konservatoriju, da ga je modroslovna fakulteta imenovala častnim doktorjem, da biva sedaj za nekaj let v Novem Yorku kot ravnatelj tamošnjega konservatorija, to vse je dovolj znano. Le nekaj naj se še izrečno poudarja, da je namreč prvo obče in neomejeno svetovno priznanje dosegel pri Angležih, in sicer baš s svojo „Stabat Mater“, ko se je leta 1883. v Londonu prvič proizvajala.

Dvořákova plodovitost je tolika, da ima njegovo najnovejše tiskano delo že številko 92. Znamenitejša dela so po skupinah razdeljena ta: I. Orkestralna dela: a) šest simfonij, B, Es, D op. 60., Dm op. 70., F op. 76., G op. 88.; b) overture: „K Tylu“ op. 62., „Husitska“ op. 67., „Poletna noč“, „Tragiška“ in „Koncertna overtura“; c) druge orkestralne skladbe: „Suita“ (D) op. 39., „Slovanske rapsodije“ op. 45., „Slovanski plesi“ op. 46. in 72., „Legende“ op. 59., „Simfoniške varijacije“ op. 78. — II. Komorne skladbe: Klavirski trio op. 21., 26., 65., serenada za godala op. 22., serenada za pihala op. 44.; kvarteti op. 23., 34., 51., 61., 80., 81., 87.; notturno op. 40.; sekstet op. 48.; kvintet op. 77. — III. Klavirske skladbe so mnogoštevilne, med njimi najbolj znane: „Dumke“ op. 12. in 35., „Klavirski koncert“ op. 33., „Iz Šumave“ op. 68.; valčki in mazurke. — IV. Opere: „Kráľ a uhliř“, „Šelma sedlak“, „Dimitrij“, „Jakobin“. — V. Veliki pevski zbori: „Himnus“ op. 30., „Stabat Mater“ op. 58., „Svatebný kořile“ op. 69., „Sv. Ludmila“ (oratorij) op. 71., „Psalm 149.“ op. 79., „Missa solemnis“ op. 86., „Requiem“ op. 89. in najnovejši, v Ameriki zloženi in tam proizvajani „Te Deum“. — VI. Manjše skladbe za petje: Osem dvospevov po moravskih národnih pesmih op. 20. in 38.; „Moravski glasi“ (13 duetov za sopran in alt) op. 32.; „Ave maris stella“, „O sanctissima“ in mnogo moških zborov in pesmij. —

„Stabat Mater“, skladatelju samemu najljubša skladba, bila je zložena leta 1876., instrumentirana pa meseca septembra in oktobra leta 1877. Izvajala jo je najprej v praški Sofijini dvorani „jednota hudebních umělců“, kateremu društvu je kompozicija tudi posvečena. Svetovno slavo pa si je pridobila v Londonu leta 1883. Od tedaj se izvaja skoro po vseh velikih mestih. Skladba je po obliki nekako podobna oratoriju,* kar pa ni, ker nima dramatiškega razvoja. Obdeluje v desetih samostojnih številkah staro, 20 kitic obseznajočo, v latinskih tercinah zloženo cerkveno pesem „Mater Dei dolorosa“, katera pa se navadno imenuje po začetnih besedah „Stabat Mater“. Pesem se pripisuje laškemu pesniku Jacoponu da Todi iz rodu plemenitih Benedettijev, porojenemu sredi 13. stoletja v Todi, umršemu leta 1306. Prvotno je bil pesnik imovit in čislán odvjetnik v Rimu, toda nagla smrt njegove žene ga je tako genila, da je stopil v red sv. Frančiška in bil potem frančiškan. Pesem je poleg „Dies irae“ Tomaža Celanskega (Celano) iz istega stoletja najgeneljivejša in najbolj znana latinska pesem srednjega veka in se poje ali moli v cerkvi kot tako zvana „sekvencia“ (sequentia) zlasti na praznik žalostne Matere Božje dne 25. marca. Predočuje pa se nam v pesmi bolest Matere Božje ob smrti Odrešenikovi. — Mnogi skladatelji so se že lotili te pesmi; najznamenitejši so med starejšimi *Palestrina*, *Pergolese* in *Astorga*, med novejšimi pa *Haydn*, *Winter*, *Rossini* in *Dvořák*. (Konec prihodnjič.)

Slovensko planinsko društvo. Jako veselo pozdravljamo to zelo potrebno vseslovensko društvo, katero se je ustanovilo po mnogih zaprekah in si izbralo belo Ljub-

zató je treba, da se vsak nov in dober pojav te stroke gmotno podpira, ker se le takó povzdiguje domača umetnost in, goji ljubezen do národne glasbe.

Pesmi za visoki glas s spremljevanjem klavirja zložil *K. Hoffmeister*. Založil L. Schwentner. Knjigarna v Brežicah ob Savi. Cena 1 k. 50 v. Obseg: 1. Pravljičica stara, stara to bila; 2. Narcisov cvet; 3. Akat. — Poročilo o teh najnovejših skladbah slovenskih, katere je skladatelj posvetil gospé Milki Gerbičevi, priobčimo prihodnjič.

Koncert »Glasbene Matice«. S prijaznim sodelovanjem opernega pevca g. *J. K. Tertnika*, ki je, kakor znano, angažiran na dvornem opernem gledališču v Mannheimu, priredila je „Glasbena Matica“ dné 8 t. m. poslednji koncert te dóbe, na katerem so se pele zgolj národne slovenske pesmi, in sicer v koncertni, umetniško dovršeni obliki. Jedno izmed njih, „Kdo bi zmerom tožen bil“, harmoniziral je p. *H. Sattner*, drugo „V ovi črni gori“, národno pesem belokranjsko, znani nabiratelj slovanskih národnih pesmij *L. Kuba*, vse druge pa *M. Hubad*. Bili so to moški zbori: „Stoji, stoji tam Beligrad“, „Ko b' sodov ne b'lo“, „Zmiraj vesel“, „Mi smo lovci“ in mešani zbori „Je pa davi slan'ca pala“, „Prišla je miška“, „Luna sije“, „Bratci, veseli vsi“, „Ljub'ca, povej“ in „Škrjanček poje, žvrgoli.“ — Duhovit glasbenik, položil je g. Hubad v te preproste pesmi toliko umetniške lepote, da jih je mnogoštevilno občinstvo poslušalo uprav navdušeno od kraja do konca. Najlepši sta bili pač „Je pa davi slan'ca pala“ in „Ljub'ca, povej“. — Operni pevec g. Tertnik se ponaša z velikanskim glasom in umetniško premišljenim, skrbno niansiranim predavanjem, zatorej se ni smeti čuditi, da je občinstvo z viharo pohvalo odlikovalo pevca-umetnika, ki osvetljuje národ slovenski daleč v tujini. Pel je g. Tertnik skladbe Gerbičeve, Nedvčedove in Foersterjeve ter Griegovo svetovnoznano pesem „Ljubim te“. — Poslednji koncert „Glasbene Matice“ ni samo upravičil vseh nádej, nego jih daleč presegel. Našemu glasbenemu zavodu bodi torej posebno priznanje in častitanje.

XXVIII. véliki zbor »Matice Slovenske« je bil dné 7. m. m. po vzporedu, katerega smo že priobčili. Predsedoval je g. prof. *Fr. Levce*, iz čegar lepega nagovora, posvečenega spominu pokojnega kanonika prof. Marna, posnemljemo, kolike zasluge si je Marn pridobil za »Matico Slovensko«. Pod njegovim osemletnim predsedništvom je prišla »Matica« v pravi tir, zakaj število društvenikov se je od leta 1884. do lani malone podvojilo, društvena imovina se je pomnožila za več nego 5000 gld., uredilo se je gospodarstvo z društvenim imenjem, poskrbelo se je, da redno izhajajo društvene knjige, in končno, izboljšala se je vsebina teh knjig. — Društveniki so na poziv predsednikov vstali s sedežev, da takó počasté spomin pokojnega predsednika. — Jako korenito je potem društveni tajnik g. *E. Lah* poročal o društvenem in odborovem delovanju minulega leta. Ker je naš list itak sproti naznanjal važnejše stvari o »Matici Slovenski«, pristavljamo samó, da je obči zbor poročilo g. Laha vzprejel odobrujé na znanje. — Takisto se je vzprejel račun o društvenem novčnem gospodarstvu v dóbi leta 1892., katerega so že odobrili računski pregledovalci gg. *Fr. Bradaška*, *K. Žagar* in *G. Pirc*. »Matica« je imela v 28. društvenem letu dohodkov v gotovini 13968'26 gld., troškov pa 13166'26 gld., torej je prebitka 802 gld., kateremu je še prišteti 11843 gld. v obligacijah. Vse imenje je znašalo koncem 1892. leta 56111'19 gld. proti 55719'41½ gld. z dné 31. grudna 1891. leta, torej se je pomnožilo za 391'77½ gld. »Matica« je oskrbovala Jurčič-Tomšičevo ustanovo v znesku 2778'12 gld. in hranila depozita ljubljanske čitalnice v znesku 1000 gld., odbora za Bleiweisov spomenik v znesku 2805'59 gld. in odseka za spomenik dr. E. H. Coste v znesku 1410'13 gld. Proračun za leto 1894. kaže 7835'90 gld. dohodkov in 7606'04 gld. troškov, torej je prebitka 229'86 gld. — Računski pregledovalci se zopet izvolijo, nató pa se odobri proračun brez razgovora.